

ΙΔΡΥΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ & ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
FOUNDATION FOR ECONOMIC & INDUSTRIAL RESEARCH

Τ. Καρατάσου 11, 117 42 Αθήνα, Τηλ.: 210 92 11 200-10, Fax: 210 92 33 977, www.iobe.gr
11 T. Karatassou Str., 117 42 Athens, Greece, Tel.: (+30) 210 92 11 200-10, Fax: (+30) 210 92 33 977

12 Μαΐου Αθήνα 2014

Μελέτη στρατηγικής για τον κλάδο της Φαρμακοβιομηχανίας

Άγγελος Τσακανίκας

Θάνος Αθανασιάδης
Γιάννης Γιωτόπουλος
Έφη Κόρρα

Το νέο αναπτυξιακό πρότυπο

Η ελληνική οικονομία σήμερα βρίσκεται:

- Σε καθεστώς σκληρής δημοσιονομικής προσαρμογής...
  - ...αλλά πλέον με παρεμβάσεις συντήρησης και ίσως σταδιακής χαλάρωσης
- εκτός αγορών από το 2010... ,
  - ...αλλά με δυναμική επάνοδο
- υπό συνθήκες πιστωτικής ασφυξίας ...
  - ...αλλά με κεφαλαιοποιημένο (θωρακισμένο) τραπεζικό σύστημα
- μετά από έξι χρόνια ύφεσης, με σωρευτική απώλεια ~25% του προϊόντος της οικονομίας...
  - ...αλλά με ενδείξεις άμβλυνσης της ύφεσης πια
- Με μακροχρόνια ανεργία 60% της συνολικής (~27%), ...
  - αλλά...

Ανάγκη για γρήγορη αλλαγή του αναπτυξιακού μας υποδείγματος, ταυτόχρονα με δημοσιονομική ισορροπία, ώστε να αποφύγουμε μια συνολική αποδιάρθρωση του παραγωγικού μας συστήματος

Συστημικές αδυναμίες που δεν αμβλύθηκαν την περίοδο της «ευμάρειας»

- Ελλείμματα διεθνοποίησης έλλειψη κρίσιμης μάζας μεγάλων ανταγωνιστικών επιχειρήσεων με διεθνή παρουσία, με λίγες εξαιρέσεις
- Εμπόδια εισόδου και στρεβλώσεις στις αγορές.
- Μεγάλο κράτος, «παντού εμπλεκόμενο», αλλά αναπτυξιακά αδύναμο και «μη ευφυές».
- Περιορισμένη αξιοποίηση έρευνας.
- «Ρηχή» και ποιοτικά στενή επιχειρηματικότητα.

Το νέο αναπτυξιακό πρότυπο

⇒ Το ελληνικό «παραγωγικό- επιχειρηματικό σύστημα» σε συνθήκες παγκοσμιοποίησης και εντεινόμενου ανταγωνισμού πιέζεται αμφίπλευρα από:

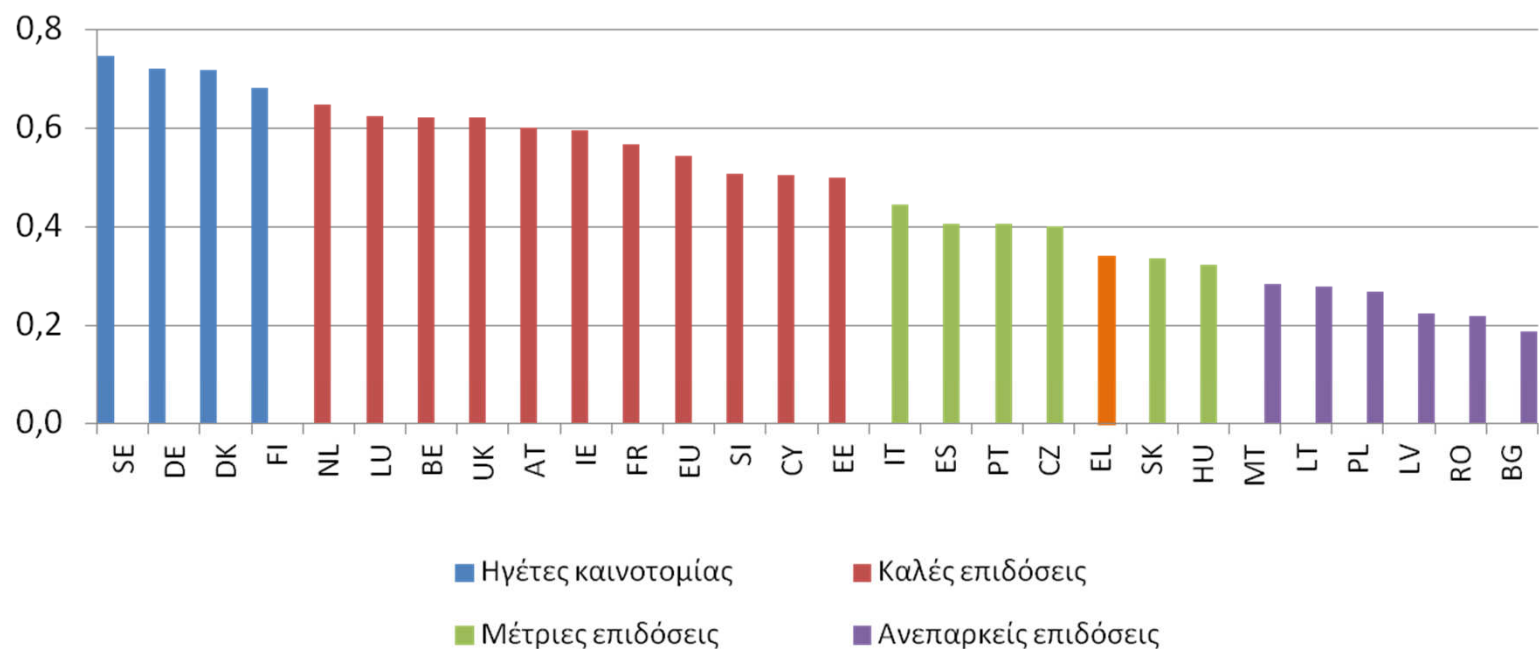
- παραγωγούς χωρών χαμηλού κόστους εργασίας- που δεν είναι πια μόνον ανειδίκευτη, αλλά διαρκώς αναβαθμίζεται
- αλλά και «ποιοτικά υπέρτερους παραγωγούς» που δραστηριοποιούνται σε χώρες υψηλού βιοτικού επιπέδου και σημαντικών τεχνολογικών & παραγωγικών ικανοτήτων

Η καινοτομία έχει αποδειχθεί ότι διαφοροποιεί τις οικονομίες σε παγκόσμιο επίπεδο, σε όρους ανταγωνιστικότητας σε βαθμό πολύ πιο ξεκάθαρο σε σχέση με τη στενή εστίαση στο κόστος εργασίας

Ζητούμενο : Ποιοτική ανάπτυξη με επίκεντρο τη γνώση, την τεχνολογία, την καινοτομία, με μοχλό την επιχειρηματικότητα έντασης γνώσης και με την υποστήριξη ενός ευφυούς και αποτελεσματικού αναπτυξιακού κράτους

Όμως: χαμηλή η θέση της Ελλάδας στις κατατάξεις καινοτομίας

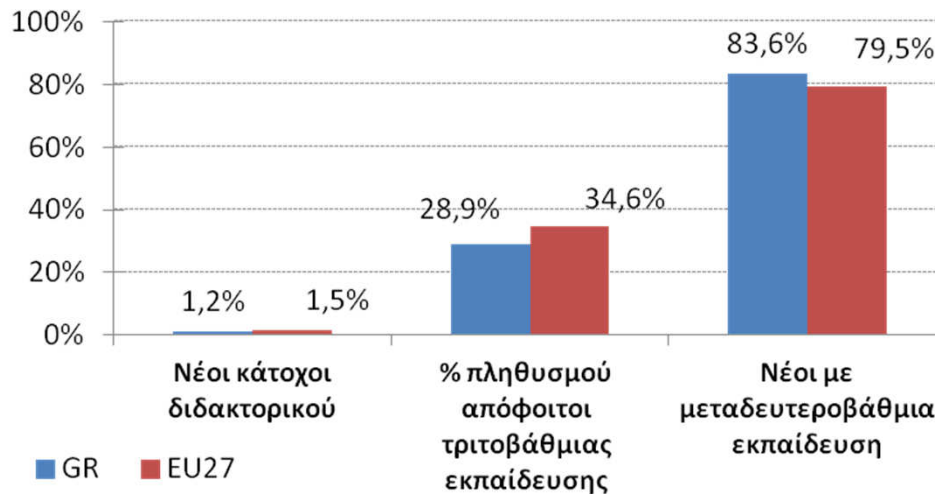
- Η Ελλάδα 19^η στην ΕΕ-27 (βάσει δείκτη καινοτομίας SII, 2013).
- Ανήκει στους moderate innovators: Στο 63% του μέσου ευρωπαϊκού επιπέδου και στο 44% περίπου της βαθμολογίας του ηγέτη της καινοτομίας (Σουηδία).

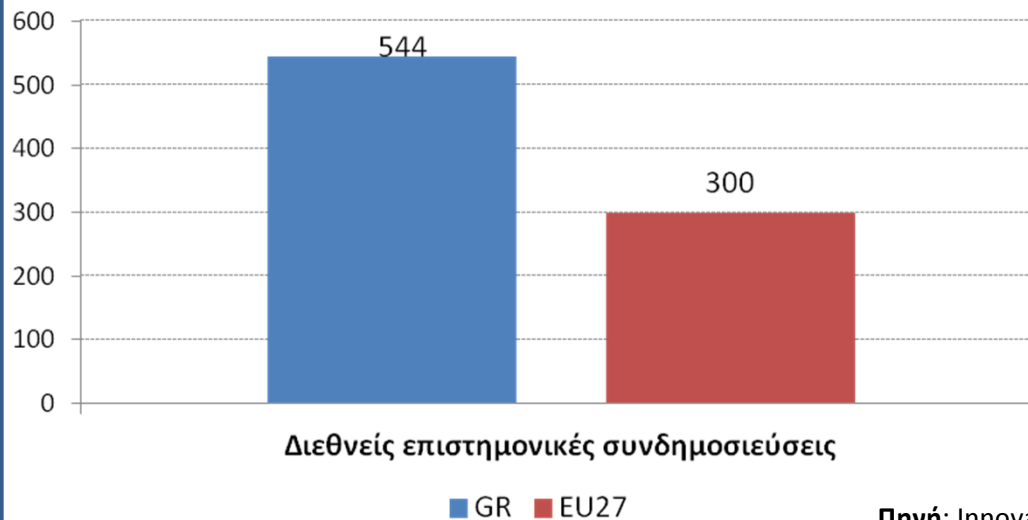
Η Ελλάδα αργεί στο να μετασχηματιστεί σε «Οικονομία της Γνώσης»

Πηγή: European Innovation Scoreboard 2013

Καλές επιδόσεις σε δείκτες εισροών (απόφοιτοι τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, δημόσια χρηματοδότηση επιχειρήσεων για καινοτομία)

Ικανοποιητικό επίπεδο εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού

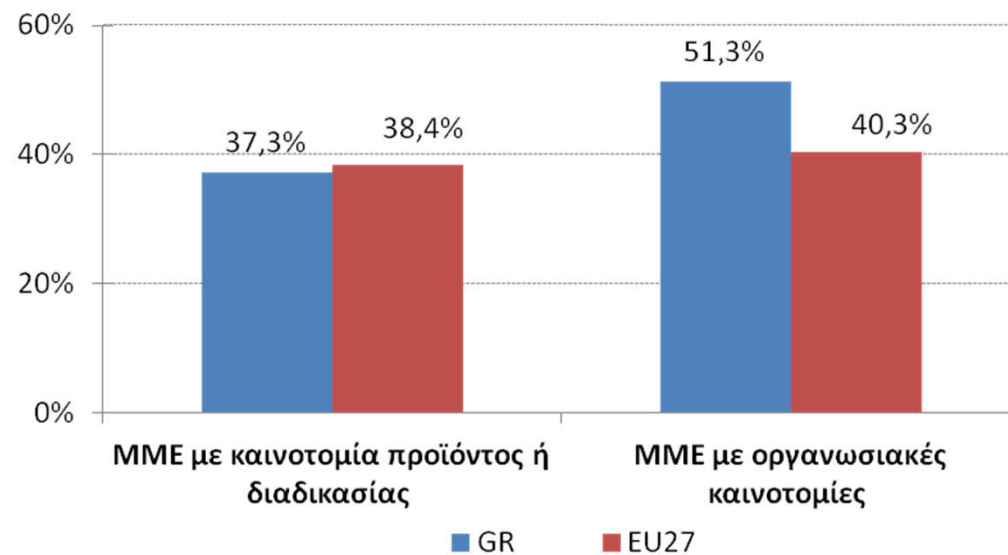
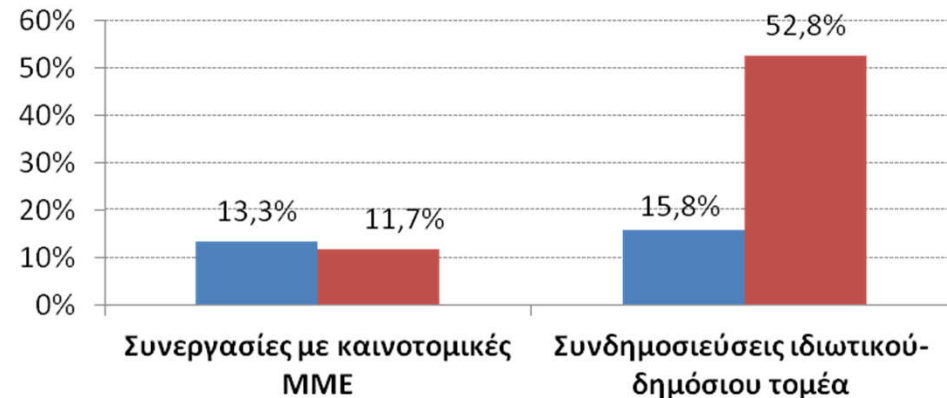

Μεγάλο πλήθος και ποιότητα ερευνητικών δημοσιεύσεων

Πηγή: Innovation Union Scoreboard, 2013

Καλές επιδόσεις σε δείκτες εκροών (% ΜΜΕ που «καινοτομούν» σε οργανωτικού τύπου καινοτομίες)

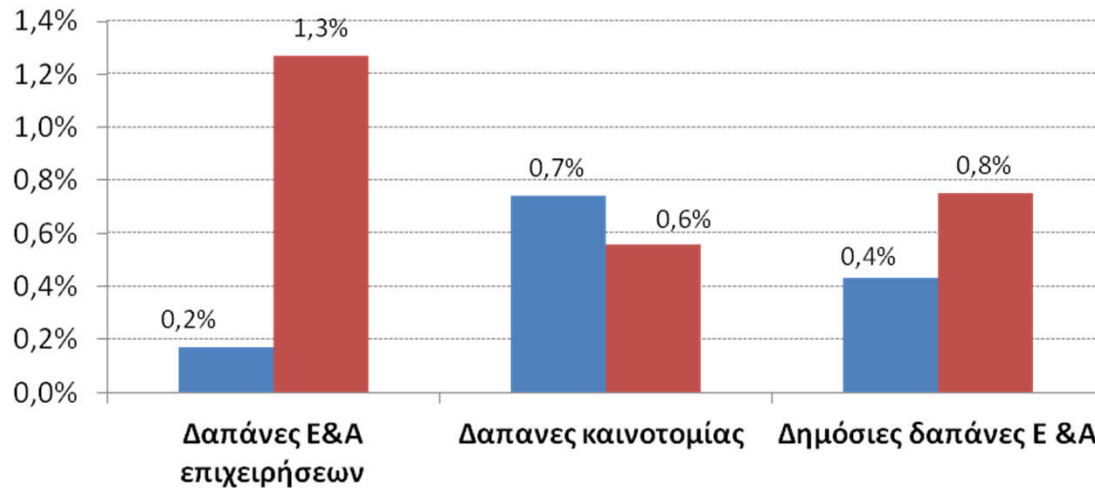
- Αδύναμη συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων και μεταξύ πανεπιστημίων/ερευνητικών κέντρων
- Εντατικές συνεργασίες μεταξύ των καινοτομικών επιχειρήσεων

Υψηλές καινοτομικές επιδόσεις ελληνικών επιχειρήσεων, αλλά εύκολης καινοτομίας (αντιγραφής)

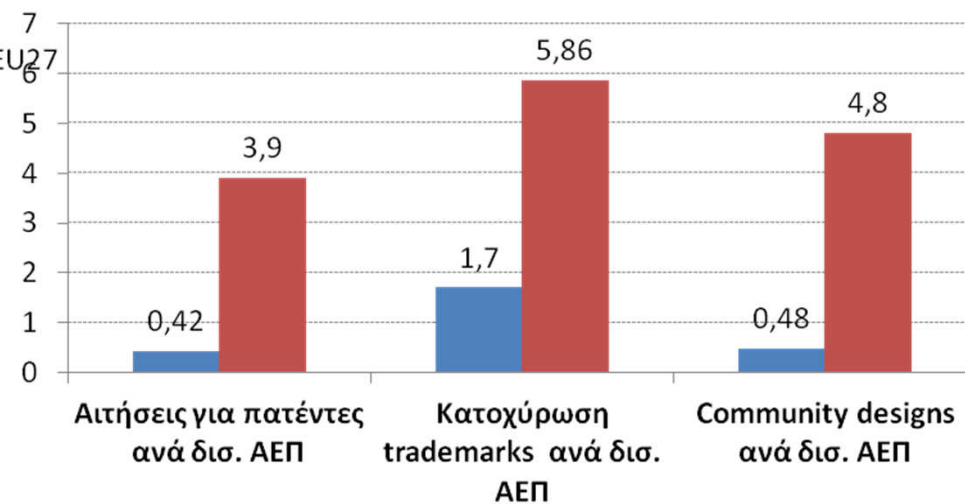
Πηγή: Innovation Union Scoreboard, 2013

Αλλά... χαμηλές θέσεις στους περισσότερους δείκτες (πνευματική ιδιοκτησία, δια βίου μάθηση, ιδιωτικές δαπάνες για E&A)

Χαμηλές δαπάνες R&D όλων των φορέων έρευνας (επιχειρήσεων, πανεπιστημίων, δημοσίου κλπ)

Ισχνές επιδόσεις στην κατοχύρωση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας
Μικρή εμπορική αξιοποίηση αποτελεσμάτων έρευνας

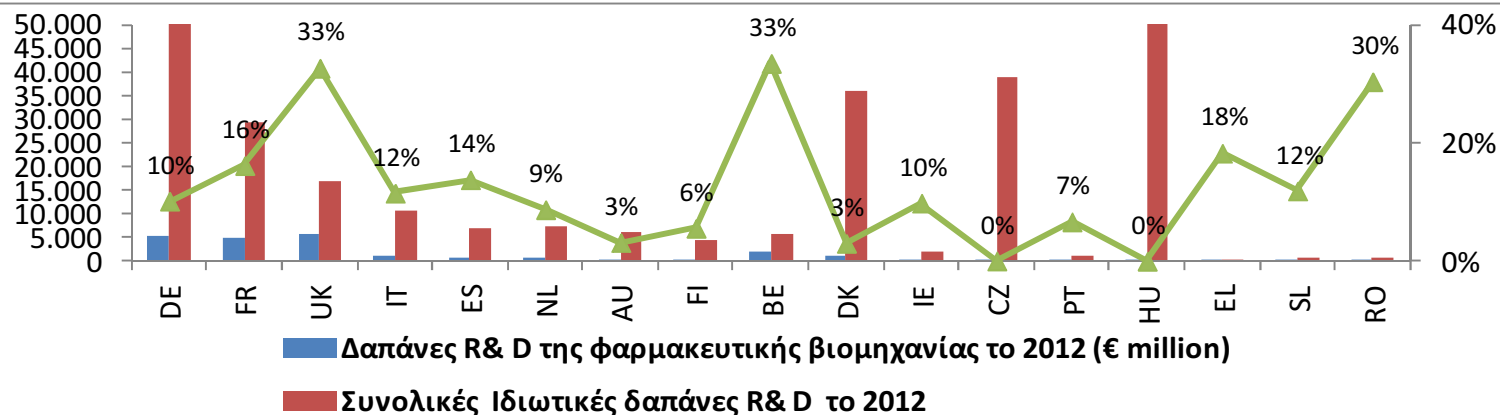
Πηγή: Innovation Union Scoreboard, 2013

■ GR ■ EU27

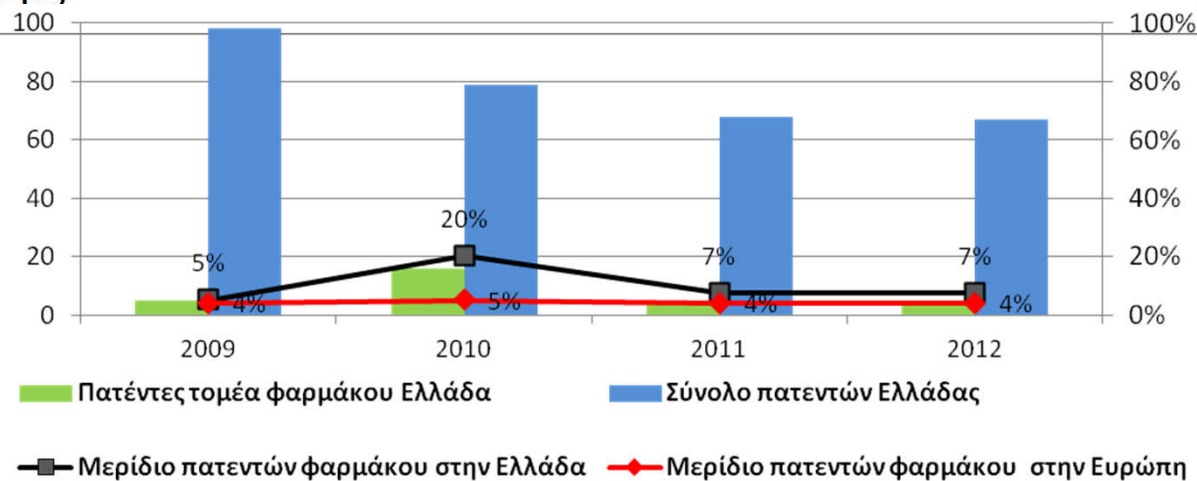
Χαμηλές δαπάνες E&A στο φάρμακο αλλά σχετικά υψηλό μερίδιο στο σύνολο των ερευνητικών δαπανών

- Το 2012 84 εκατ.€ για φαρμακευτική έρευνα και ανάπτυξη στην Ελλάδα
- Στην Ελλάδα το 18% των συνολικών δαπανών E&A αφορά στο τομέα φαρμάκων

Πηγή: Eurostat – EFPIA

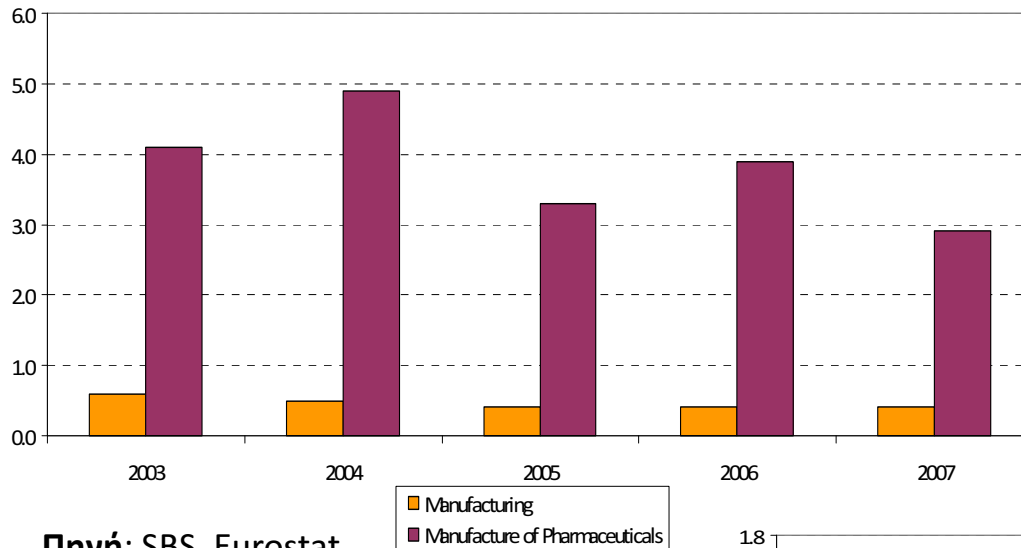
Υψηλή συνεισφορά πατεντών στον τομέα του φαρμάκου στην Ελλάδα σε σχέση με την Ευρώπη

Πηγή: European Patent Office

Υψηλή δέσμευση ανθρώπινων πόρων και κεφαλαίων σε ερευνητικές δραστηριότητες

R&D expenditure share to Value Added

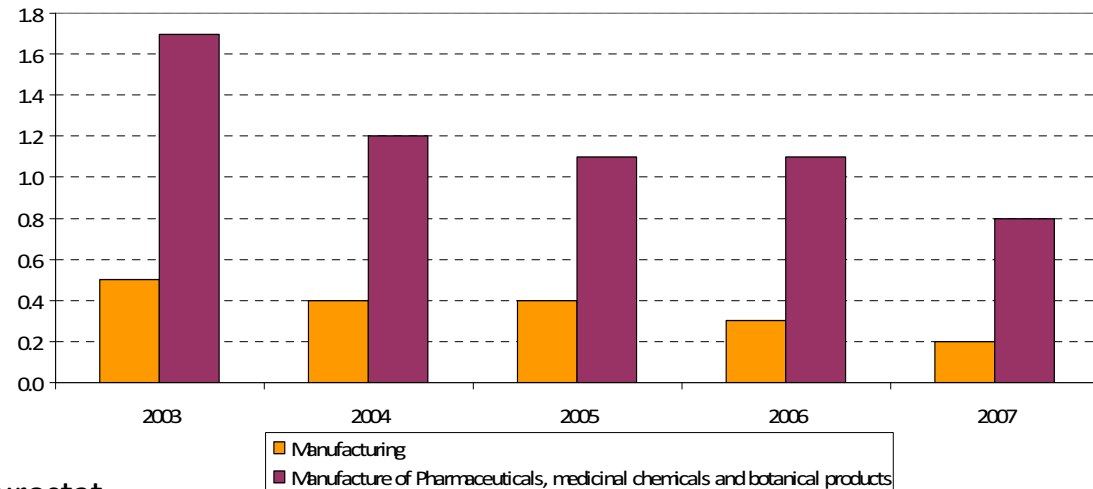

Πηγή: SBS, Eurostat

- Αρκετά υψηλότερη είναι και η αναλογία του προσωπικού E&A στο σύνολο της απασχόλησης σε σύγκριση με τη Μεταποίηση

- Το μερίδιο των δαπανών του κλάδου για δραστηριότητες E&A στην προστιθέμενη αξία του είναι διαχρονικά πολλαπλάσιο από ότι στο σύνολο της Μεταποίησης

R&D employment share to Persons Employed

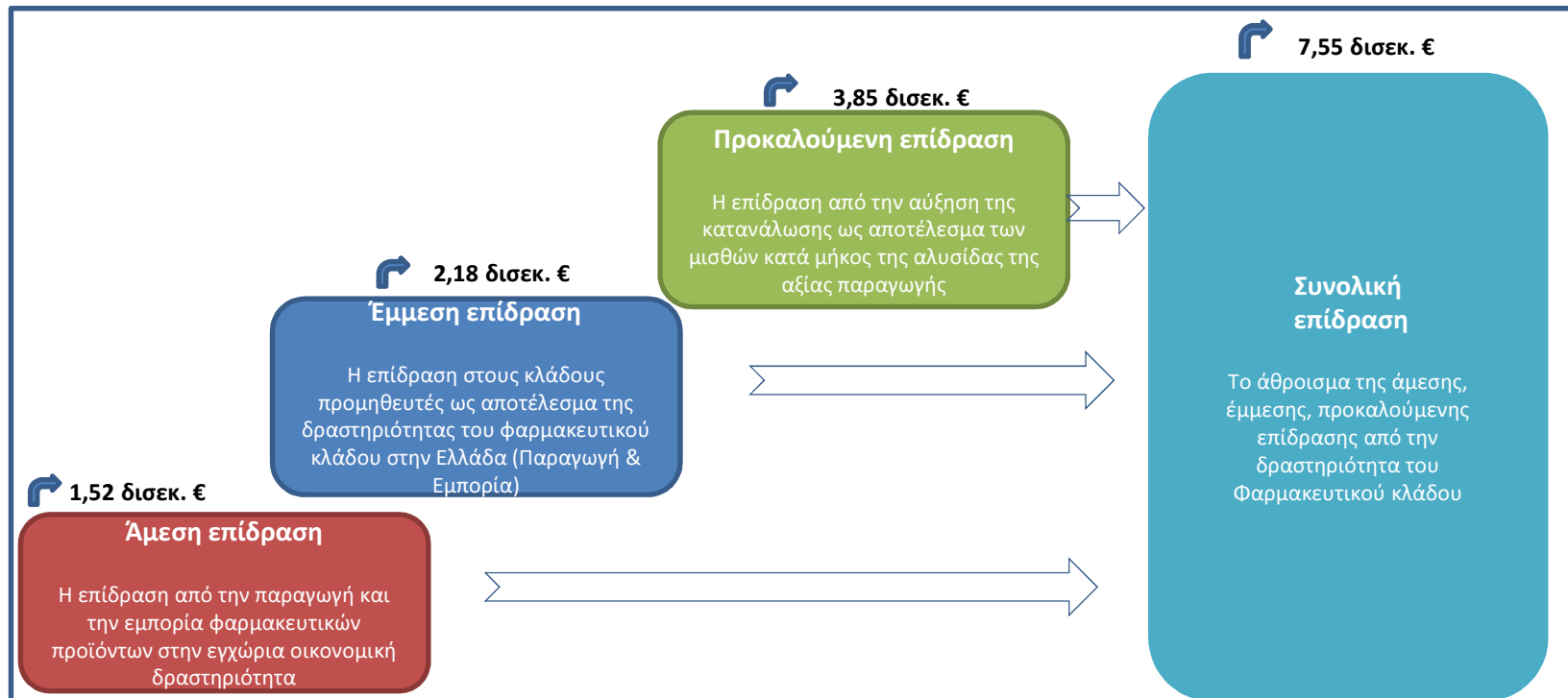

Πηγή: SBS, Eurostat

ΣΥΝΕΠΩΣ...

- Σε μια χώρα με υστερήσεις σε θέματα E&A και καινοτομίας, ο κλάδος του φαρμάκου συνιστά βασικό πυλώνα της -έστω περιορισμένης- E&A που διεξάγεται στη χώρα
- Όμως στο σημερινό περιβάλλον
  - Μπορεί να ενισχύσει την παρουσία του; Υπό ποιους όρους;
  - Τι άλλα πλεονεκτήματα διαθέτει που πλαισιώνουν και μπορούν να υποστηρίξουν δυναμικότερη ανάπτυξη;
  - Γιατί αυτός ο κλάδος είναι τελικά σημαντικός για τη χώρα;

Στο 3,4% του ΑΕΠ η συμβολή του τομέα στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν

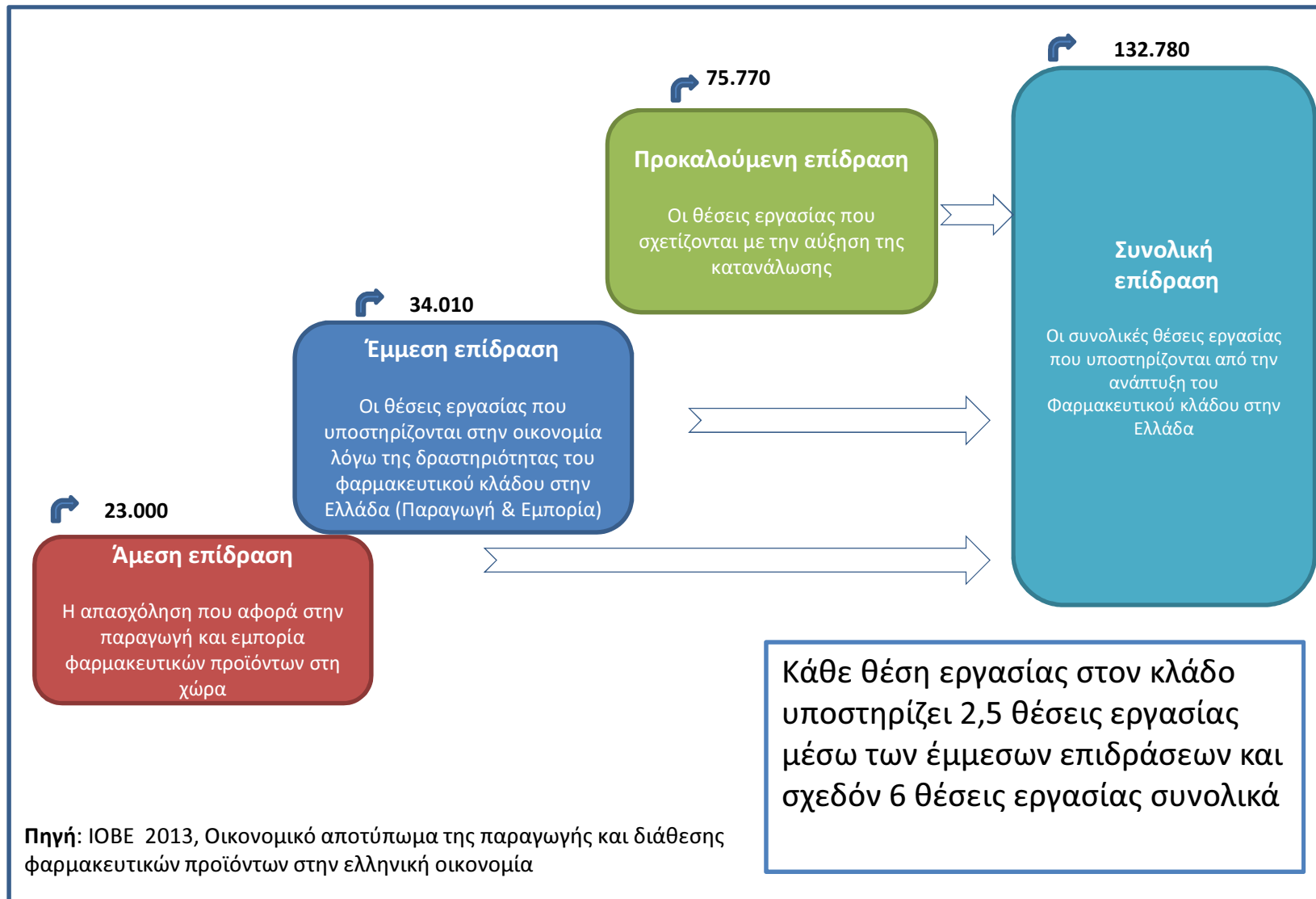
Πηγή: IOBE 2013, Οικονομικό αποτύπωμα της παραγωγής και διάθεσης φαρμακευτικών προϊόντων στην ελληνική οικονομία

❖ Κάθε 1€ προστιθέμενης αξίας στην παραγωγή και διάθεση φαρμακευτικών προϊόντων οδηγεί σε:

- ❑ 2,6€ προστιθέμενης αξίας μέσω των έμμεσων επιδράσεων και
- ❑ 5,3€ προστιθέμενης αξίας αν συμπεριληφθούν και οι προκαλούμενες επιδράσεις

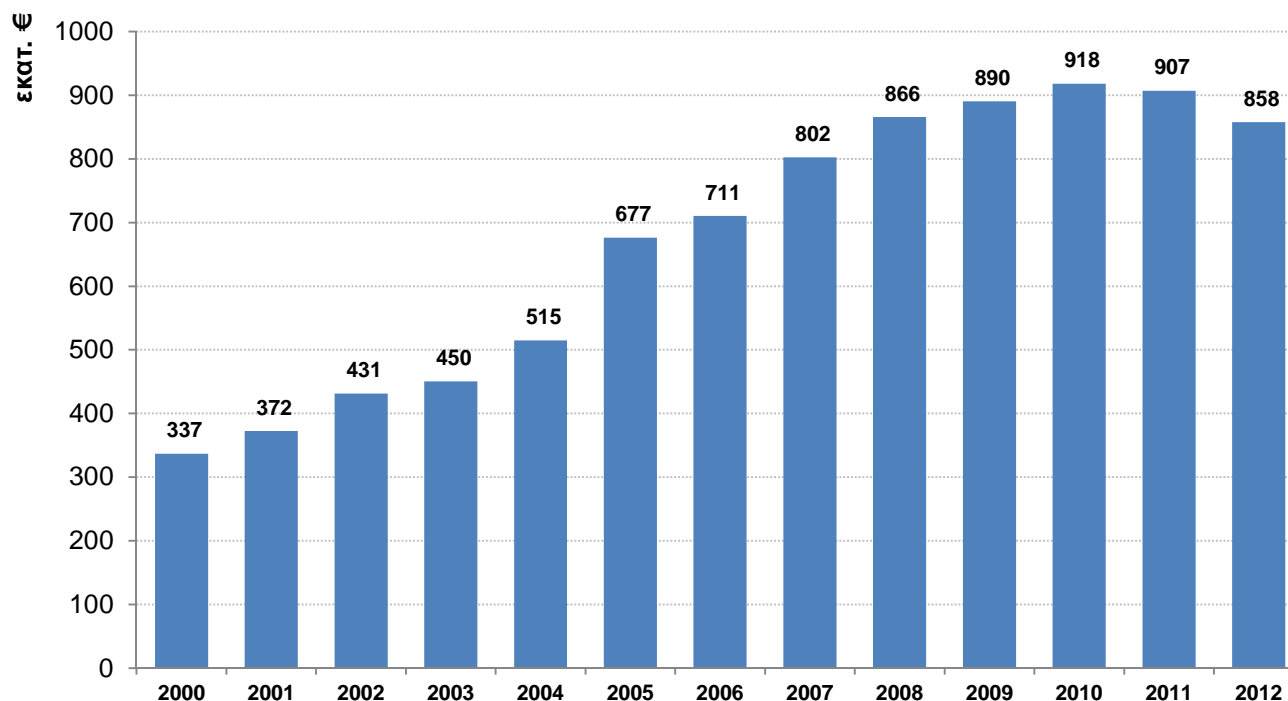
❖ Σε όρους ΑΕΠ, οι πολλαπλασιαστές ισούνται με 2,4 και 5 αντίστοιχα

Η συνολική επίδραση υπερβαίνει τις 132 χιλ. θέσεις εργασίας

Η παραγωγή φαρμάκου (αξία) σημείωσε ανοδική πορεία, με μικρή εξασθένιση μετά το 2010

Αξία παραγωγής του κλάδου Φαρμακευτικών Προϊόντων στην Ελλάδα, 2000-2012

Πηγή: Eurostat (PRODCOM) Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

- Σε όρους Προστιθέμενης Αξίας ο κλάδος τριπλασίασε τη συνεισφορά του στο σύνολο της εγχώριας Μεταποίησης την προηγούμενη δεκαετία (περίπου 9% το 2010)
- Παρά την πτώση παραμένει ο 7^{ος} υψηλότερος στο σύνολο της εγχώριας Μεταποίησης (19 βασικούς κλάδους).

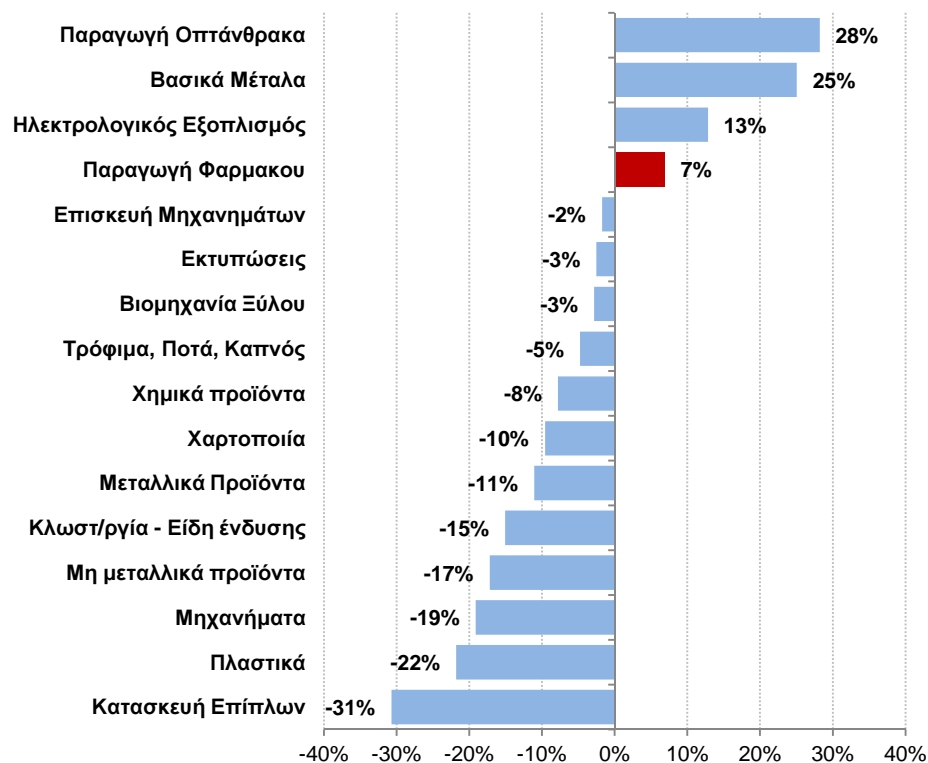
Σε αντίθεση με την πλειοψηφία των Μεταποιητικών κλάδων, η ΑΠΑ στην Παραγωγή φαρμάκου κινήθηκε ανοδικά την περίοδο 2009-2011

Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής της Ακαθάριστης Προστιθέμενης Αξίας (ΑΠΑ) στην εγχώρια Μεταποίηση, 2000-2011*

2000-2008

2009-2011

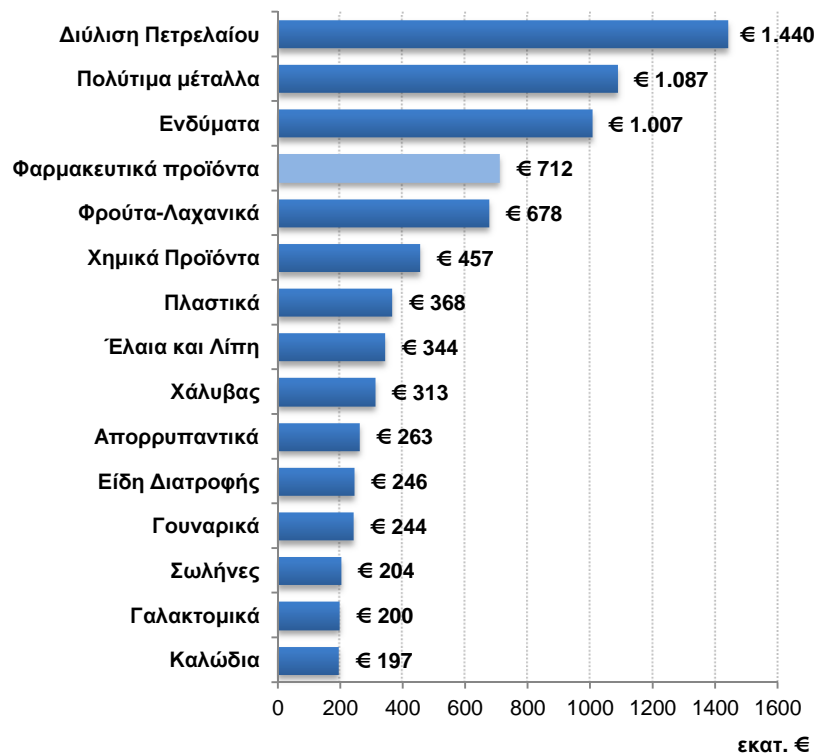

Πηγή: Eurostat   Επεξεργασία στοιχείων: IOBE

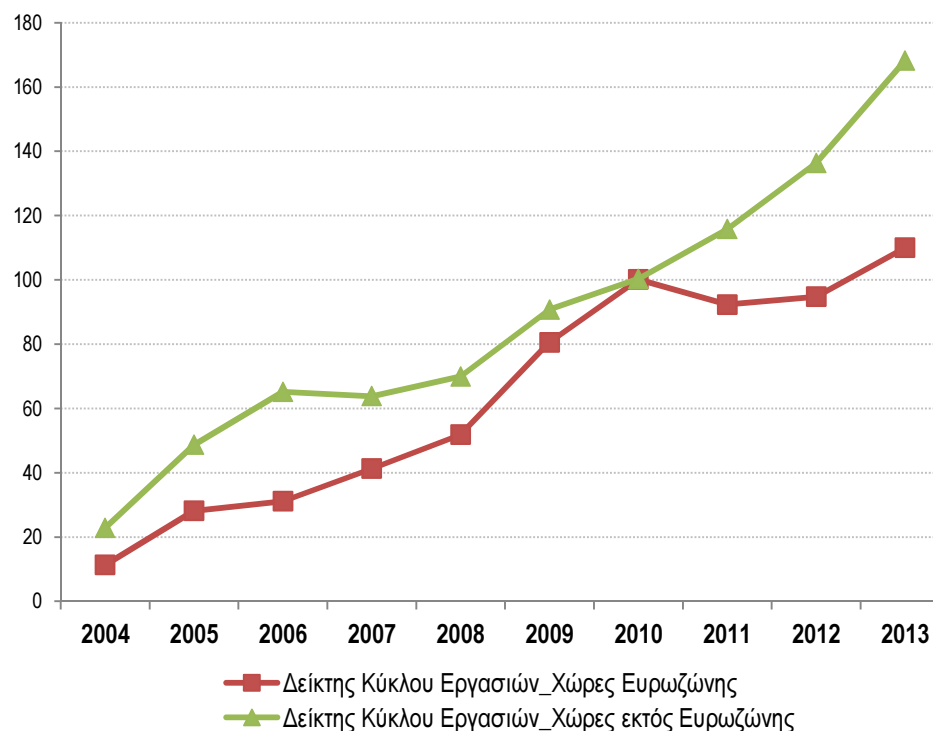
(*) Σημείωση: Η ανάλυση των στοιχείων αφορά στις τρέχουσες τιμές ΑΠΑ

Σημαντικό μερίδιο των εξαγωγών της εγχώριας Μεταποίησης τα Φαρμακευτικά προϊόντα

Κλάδοι της Μεταποίησης με τις υψηλότερες εξαγωγές (Μέσος όρος: 2000-2010)

Δείκτης Κύκλου εργασιών Ελλάδας (2010=100) στον κλάδο Παραγωγής Φαρμάκου

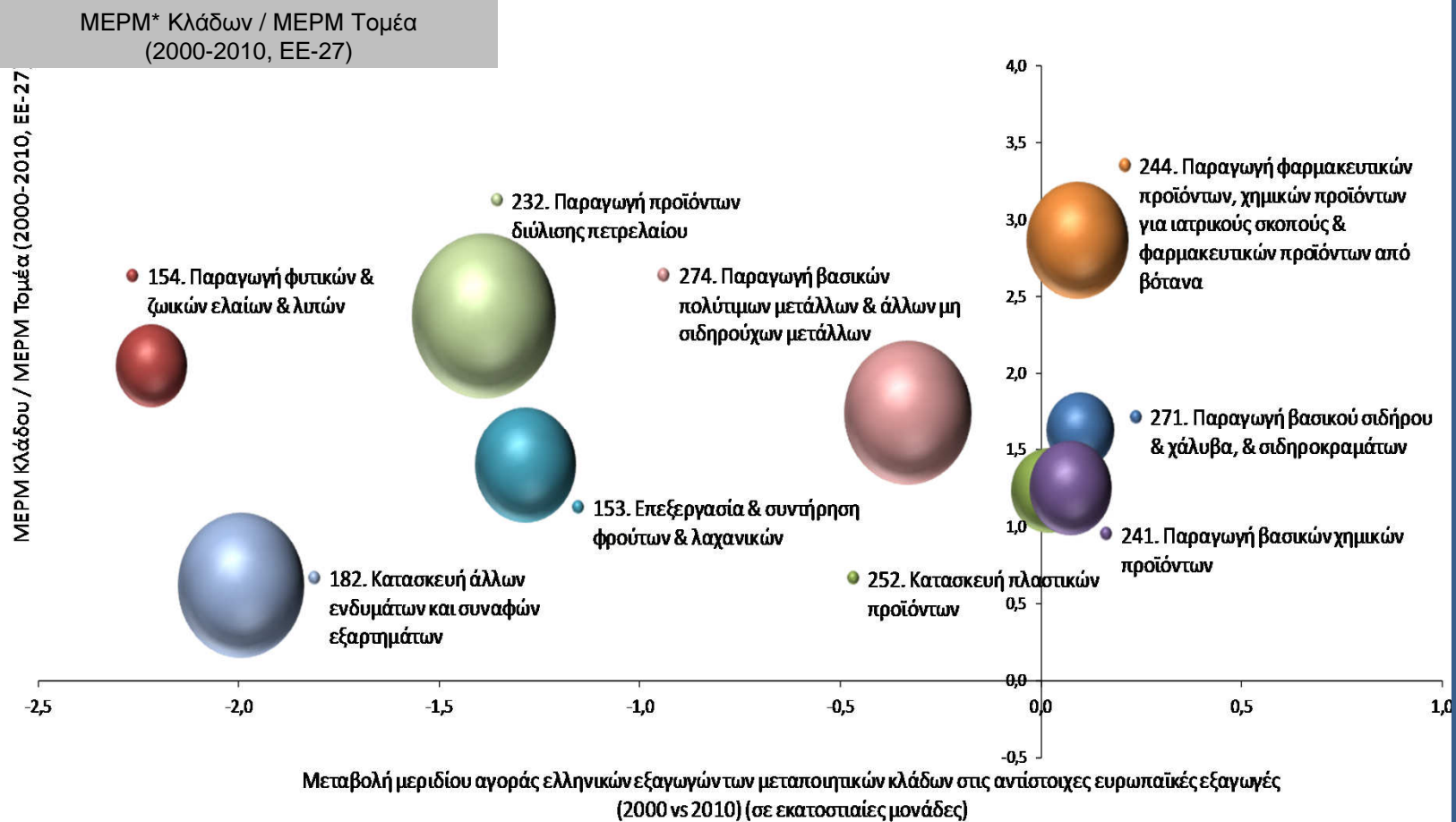
Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ Επεξεργασία στοιχείων:
ΙΟΒΕ

Ο δείκτης Κύκλου εργασιών από εξαγωγές προς τις χώρες της Ευρωζώνης ενισχύεται τη διετία 2012-2013, ενώ ο αντίστοιχος δείκτης για τις χώρες εκτός ευρωζώνης καταγράφει σημαντική άνοδο από το 2008

Συνεισφέρει σημαντικά στη διεύρυνση των εξαγωγών της ΕΕ-27, σε σχέση με την επίδοση άλλων σημαντικών εξαγωγικών μεταποιητικών κλάδων στην Ελλάδα

Ταξινόμηση ανάλογα με μέγεθος του μεριδίου αγοράς των εξαγωγών των μεταποιητικών κλάδων στο σύνολο των ελληνικών μεταποιητικών εξαγωγών

*ΜΕΡΜ: Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής

Το μέγεθος της σφαίρας αντιπροσωπεύει το μερίδιο των εξαγωγών του κλάδου στο σύνολο των εξαγωγών της μεταποίησης στην Ελλάδα

Πηγή: Eurostat

Πλεονεκτήματα & Ευκαιρίες

- Υψηλής κατάρτισης & εκπαίδευσης ανθρώπινο δυναμικό με καλές επιδόσεις σε επίπεδο δημοσιεύσεων
- Σημαντικός αριθμός ερευνητικών κέντρων & εκπαιδευτικών ιδρυμάτων
- Επενδυτική δυναμική, κερδοφορία και αναπτυξιακή πορεία επιχειρήσεων του κλάδου (την τελευταία 10ετία)
- Περαιτέρω ανάπτυξη και αύξηση του αριθμού των κλινικών ερευνών
- Εγχώρια παραγωγή γενόσημων φαρμάκων
- Παραγωγή νέου φαρμάκου (νέα μόρια ή επανατοποθέτηση/επανστόχευση φαρμάκων)
- Επέκταση της παραγωγικής δραστηριότητας φυτικά και θεραπευτικά φάρμακα και καλλυντικά προϊόντα (αιθέρια έλαια, φυτά)
- Ανάπτυξη του ιατρικού τουρισμού
- Ανάπτυξη της εξωνοσοκομειακής φροντίδας για ηλικιωμένους και χρόνια πάσχοντες
- Μεγαλύτερη ενσωμάτωση της πληροφορικής, της ηλεκτρονικής υγείας και της ιατρικής τεχνολογίας.

Αδυναμίες / Υστερήσεις

- Επιδείνωση εγχώριας κατάστασης (οικονομική κρίση, ανεργία, μείωση εισοδημάτων)
- Απουσία διασύνδεσης ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημίων με τη βιομηχανία αλλά και επιχειρήσεων μεταξύ τους (εσωστρέφεια)
- Κατακερματισμός χώρου έρευνας (μικρές ερευνητικές ομάδες και φτωχή μεταξύ τους συνεργασία)
- Χαμηλή απορρόφηση ευρωπαϊκών κονδυλίων για έρευνα
- Μετακίνηση ανθρώπινου δυναμικού υψηλής επιστημονικής κατάρτισης εκτός των εθνικών συνόρων (brain drain)
- Συχνές-Αιφνίδιες αλλαγές στο ρυθμιστικό/νομοθετικό πλαίσιο
- Γραφειοκρατία (κόστος- εμπόδια) στην δημιουργία καινοτομικών επιχειρήσεων
- Απουσία στρατηγικής για την προώθηση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας και ελλιπής κουλτούρα για προστασία βιομηχανικής-πνευματικής ιδιοκτησίας
- Έλλειψη ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος
- Έλλειψη κατάλληλων μηχανισμών χρηματοδότησης καινοτομίας στις επιχειρήσεις

ΣΥΝΕΠΩΣ...

- Σημαντικός κλάδος για την οικονομία της χώρας και σε οικονομικούς όρους, πέρα από τη συμβολή του στο Εθνικό Σύστημα Έρευνας και Καινοτομίας
- Με πλεονεκτήματα και ευκαιρίες, αλλά και με αδυναμίες που πρέπει να αμβλυνθούν
- Ζητήματα Δημόσιων πολιτικών, αλλά και επιχειρηματικών πολιτικών